

OCTOBER 2021 / Vol:7, Issue:45 / pp.1919-1927

Arrival Date : 01.10.2021

Published Date : 25.11.2021

Doi Number : <http://dx.doi.org/10.31589/JOSHAS.744>

Cite As : Korkmaz, Z.; Balci, Ö.; Ay, S. & Gündüz, T. (2021). "Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Dönem İçi Uygulamaları Ve Yaz Stajı Süreçlerine Yönelik Görüşlerinin Değerlendirilmesi", Journal Of Social, Humanities and Administrative Sciences, 7(45):1919-1927.

Research Article

SAĞLIK HİZMETLERİ MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN DÖNEM İÇİ UYGULAMALARI VE YAZ STAJI SÜREÇLERİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

The Evaluation Of The Opinions Of Health Services Vocational School Students On The Semester Practices And The Summer Internship Process

Dr. Öğr. Üyesi. Zeynep KORKMAZ

Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, Manisa, Türkiye

ORCID ID: 0000-0002-3718-4822

Öğr. Gör. Özgül BALCI

Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, Manisa, Türkiye

ORCID ID: 0000-0001-5974-4387

Doç. Dr. Semra AY

Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, Manisa, Türkiye

ORCID ID: 0000-0002-2062-8319

Prof. Dr. Turan GÜNDÜZ

Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Saç Bakım ve Güzellik Hizmetleri Bölümü, Manisa, Türkiye

ORCID ID: 0000-0002-1368-8962

ÖZET

Sağlık hizmetlerinin istenilen nitelikte sunulmasında çalışanların önemli rolü bulunmaktadır. Sağlık çalışanlarının iyi eğitim almış, bilgi ve beceri düzeylerinin yüksek olması gerekmektedir. Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulları sağlık hizmetlerinde görev alacak sağlık teknikerlerini yetiştirmektedirler. Öğrencilerin teorik eğitimin yanında uygulamalı eğitimlerle çalışma hayatına hazırlanması çok önemlidir. Bu araştırma Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin dönem içi uygulamaları ve yaz stajı süreçlerine yönelik görüşlerini değerlendirmek amaçlı yapılmıştır. Araştırma tanımlayıcı olarak planlanmıştır. Araştırmanın evrenini 2018-2019 eğitim öğretim yılı güz döneminde öğrenim gören 950 öğrenci, örnekleme ise yüksekokuldaki tüm programlar kapsamında tesadüfi olarak araştırmaya dahil edilen 429 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada literatür taraması yapılarak araştırmacılar tarafından hazırlanan anket formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistiklerden yararlanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin %34,5'i aldıkları teorik eğitimin mesleğin gereklerini karşılamada yeterli olduğunu, %37,7'si ise uygulama sürelerinin yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Uygulama süreçlerinde sağlık personelinin bilgi ve deneyimlerini, paylaşımlarını yeterli düzeyde olarak belirten öğrencilerin oranı %37,8'dir. Öğrencilerin %80,3'ünde yaz stajının bilgi ve deneyimlerinde değişiklik yaptığı, %83,9'unun ise staj yaptıkları kurumdan memnun olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sağlık, Meslek Yüksekokulu, öğrenci, uygulama, staj

ABSTRACT

Employees have an important role in providing health services in the desired quality. Healthcare workers should be well-educated and have a high level of knowledge and skill. Vocational Schools of Health Services train health technicians who will take part in health services. It is very important to prepare students for working life with practical training as well as theoretical education. This research was conducted to evaluate the opinions of the students of Vocational School of Health Services about their practices during the term and their summer internship processes. The research was planned as descriptive. The population of the research consists of 950 students studying in the fall semester of the 2018-2019 academic year, and the sample consists of 429 students who were randomly included in the research within the scope of all programs in the college. In the study, a questionnaire form prepared by the researchers was used by scanning the literature. Descriptive statistics were used in the analysis of the data. According to the results of the research, 34.5% of the students stated that the theoretical education they received was sufficient to meet the requirements of the profession, but 37.7% of them stated that the application time was insufficient. The rate of students who stated that they adequately shared the knowledge and experience of the health personnel during the implementation processes is 37.8%. It was determined that 80.3% of the students

made changes in their knowledge and experience of the summer internship, and 83.9% of them were satisfied with the institution they did their internship.

Keywords: Health, Vocational School, student, practices, internship

1. GİRİŞ

Meslek yüksekokulları sektörlerin ihtiyaç duyduğu, yetkin ve nitelikli insan gücünü yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Kurumların rekabet gücünün artırılmasında nitelikli çalışanlara sahip olabilmesi çok önemlidir. Bu anlamda meslek yüksekokulları çalıştığı kurumda fark yaratabilecek, işini iyi yapan, teorik ve pratik olarak donanımlı insan gücünü yetiştirebilmelidir. Öğrencilerin meslek yüksekokullarında edindikleri bilgi ve beceriler onlara önemli kazanımlar sağlamakta ve çalışma hayatına hazırlamaktadır. Mesleki eğitim ile öğrenciler zihinsel, duygusal, fiziksel ve sosyal olarak yönlendirilmeye çalışılır. Öğrencilerin teorik ve uygulamalı süreçlerde bilgi ve becerilerinin geliştirilmesini sağlayacak ortamlar oluşturulması hedeflenir (Öztürk ve Kıraç, 2019:17). Eğitim sürecinin istenilen nitelikte olabilmesi için öğrencilerin dönem içinde teorik olarak aldıkları dersler ile beraber edindikleri bilgi ve becerileri, sahada uygulama imkânı sağlayabilmeleri ve bu kapsamda yapılan dönem içi uygulamalar ve yaz stajı oldukça önemlidir.

Mesleki eğitim teorik ve uygulamalı olarak gerçekleşir. Her iki öğrenme yöntemi birbiriyle ilişkilidir. Teorik ve uygulamanın birleşimi öğrencinin bilgi, beceri ve deneyim kazanmasını sağlar. Etkin bir performansın elde edilebilmesi için teorik ve pratiğin birbiriyle tutarlı olması önemlidir (Wei vd.,2021:1). Öğrenciler teorik derslerde aldıkları eğitimi uygulama yaparak becerilerini geliştirirler (Delibaş vd., 2019:56). Eğitimi aldıkları alanda öğrencilerin bilimsel yöntemleri kullanabilme, yeniliklere uyum sağlayabilme ve yorumlayabilme staj ile sağlanabilmektedir (Duran ve Dolmacı,2017:255). Öğrencilerden mesleklerini tanıma, uygulama becerilerini geliştirme ve iş ortamını gözlemlemeleri beklenmektedir (Kaysı ve Aydemir, 2018:122). Staj, öğrencilere deneysel öğrenme ve gelişme için çok önemli fırsatlar sunar (Galbraith ve Mondal,2020:6). Staj yaparak öğrenci, çalışma hayatına yönelik sorunları değerlendirebilme ve çözme, ekip olabilme ve iyi ilişkiler kurabilme konusunda önemli kazanımlar edinir. Öğrencilerde, staj uygulamalarıyla mesleklerini daha iyi tanıma, olumlu tutum geliştirme, motivasyonlarını artırma sağlanır. Sağlık eğitiminde mesleki uygulamalar ve tecrübe edinme oldukça önemlidir. Eğitimin yeterliliği sağlık hizmetlerindeki işgücünün kalitesinin belirleyici ögesidir. Sağlık hizmetlerinin istenilen nitelikte ve kaliteli olabilmesi öğrencilere kaliteli bir mesleki eğitim verilmesiyle mümkündür (Karatuzla ve Bağcı, 2020:2-4). Çünkü sağlık hizmetlerinde çalışanın hata yapma riski yoktur ve yapılan küçük hatalar bile çok ciddi sonuçlar doğurabilir.

Sağlık hizmetlerinde öğrenciler yeterli uygulama yapmadan çalışmaya başlayıp gerçek sorunlarla karşılaştıklarında ne yapacaklarını bilememekte ve stres yaşamaktadırlar (Delibaş vd., 2019:56). Öğrencilerin staj süreçlerinde danışmanlık çok önemlidir. Hem kurumlar hem de eğitimciler öğrencilere danışmanlık sistemini sağlamalıdır. Eğitimciler uygulamalı eğitimde öğrenciye uygulama becerilerini geliştirmesi, faaliyetlerle ilgili değerlendirme yapabilmesi için danışmanlık yapmalıdır (Wan vd.,2013:51). Öğrencilerin uygulama ve staj yaptıkları kurumlardaki çalışanların onlara yol gösterici nitelikte davranması, motive etmesi, cesaretlendirmesi eğitimin etkinliği açısından oldukça önemlidir. Öğrencilerin sağlık kuruluşlarında sağlık ekibinin birer üyesi olarak değerlendirilmesi, okul-hastane iş birliğinin sağlanması öğrenci eğitiminde kalitenin artırılmasını sağlayacaktır (Çalışkan ve Akgöz, 2005:9). Staj süreçlerini kaliteli şekilde geçirmesi öğrencinin gelecek ile ilgili planlarını ve hedeflerini etkilemektedir (Karatuzla ve Bağcı, 2020: 1). Aynı zamanda öğrenci kendini daha donanımlı ve iyi hissetmekte, özgüveni geliştirmektedir (Delibaş vd.,2019:57). Öğrenci, birey olarak değer görmek ve sürece aktif olarak katılmak ister. Bu sayede kendisinin de bir katkısı olduğunu hisseder. Öğrenci odaklı eğitim amaçlanırken öğrencilerin uygulama ve staj süreçlerinde beklentileri, yaşadıkları sorunlar, görüş ve önerileri değerlendirilmelidir (Tuygar, 2016: 93). Bu sebeple mesleki eğitim sürecinde üniversitelerin öğrencilerini destekleyici yaklaşımda olması çok önemlidir. Staj uygulamalarının gerekleri, paydaşlar ile yapılacak görüşmelerle değerlendirilmeli ve çözümler üretilmelidir (Kayakuş vd., 2017:136). Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokullarında öğrencilerin aldıkları mesleki dersler için dönem içi uygulama stajları yapılmaktadır. Dönem içi uygulamalarda haftada bir veya iki gün belirlenen birimlerde öğrenciler staja çıkmaktadır. Yaz stajı ise ikinci veya dördüncü dönem sonunda yirmi iş günüdür. Dönem içinde veya yaz döneminde yapılan stajlar öğrencilerin etkin şekilde yetiştirilmesinde önemli süreçlerdir. Öğrencilerin görüş ve değerlendirmeleri uygulama ve staj süreçleri ile ilgili alınacak kararlar ve yeni uygulamalar için çok önemli olacaktır. Bu araştırma ile Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerin dönem içi uygulama ve yaz stajlarına yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Elde edilen sonuçlar mesleki eğitimin geliştirilmesi için önemli veriler sunacaktır.

2. YÖNTEM

Bu çalışma Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin dönem içi ve yaz stajı uygulamaları süreçlerine yönelik görüşlerini değerlendirmek amaçlı yapılmıştır. Çalışmanın evrenini Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulunda 2018-2019 eğitim öğretim yılı güz döneminde Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik (TDS), Tıbbi Laboratuvar Teknikleri (TLT), Tıbbi Görüntüleme Teknikleri (TGT), İlk ve Acil Yardım (IAY), Yaşlı Bakım (YB), Saç Bakım ve Güzellik Hizmetleri (SBG) programlarında öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır (N:950). Araştırmada örneklem seçimine gidilmeyip bütün bölümler kapsamında mümkün olan en fazla sayıya ulaşılmaya çalışılmıştır. Araştırmaya katılmayı kabul edip anket formunu cevaplayan 429 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Araştırmada literatür taraması yapılarak araştırmacılar tarafından hazırlanan anket formu kullanılmıştır. Anket formunda öğrencilerin demografik özelliklerine, dönem içi uygulama ve yaz stajı süreçlerini değerlendirmeye yönelik sorular bulunmaktadır. Araştırmanın yapılabilmesi için okul yönetiminden gerekli izin alınmıştır. Katılımcılara araştırmanın amacı açıklanmış ve sözel onayları alınmıştır. Araştırmada veriler araştırmacılar tarafından yüz yüze görüşülerek toplanmıştır. Veriler SPSS 24 programı kullanılarak analiz edilmiştir.

3. BULGULAR

Araştırmada elde edilen bulgular, demografik veriler, dönem içi uygulamalara yönelik, dönem içi uygulama alanlarına yönelik ve yaz stajına yönelik değerlendirmeler olarak sıralanmıştır.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Özelliklerinin Dağılımı

	n	%
Cinsiyet		
Kadın	314	73,2
Erkek	115	26,8
Toplam	429	100,0
Yaş		
17-19	164	38,2
20-22	235	54,8
23-25	17	4,0
26 ve üzeri	13	3,0
Toplam	429	100,0
Bölüm		
TDS	96	22,4
TLT	116	27,0
TGT	36	8,4
İAY	59	13,8
YB	100	23,3
SBG	22	5,1
Toplam	429	100,0
Eğitim		
Örgün	309	72
2. öğretim	120	28
Toplam	429	100,0
Sınıf		
1. sınıf	67	15,6
2. sınıf	362	84,4
Toplam	429	100,0
Mezuniyet		
Sağlık Meslek Lisesi	163	38,0
Anadolu Lisesi	138	32,2
Meslek Lisesi	84	19,6
Diğer	44	10,3
Toplam	429	100,0

Araştırmaya Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu'nda öğrenim gören 429 öğrenci katılmıştır. Araştırmaya katılanlardan %73,2'si kadın, %26,8'i erkektir ve %54,8'i 20-22 yaş aralığındadır. Öğrencilerin %27'si Tıbbi Laboratuvar Teknikleri, %23,3'ü Yaşlı Bakım Programı öğrencisi olup %84,4'ü ikinci sınıf ve %38'i sağlık meslek lisesi mezunudur (Tablo 1).

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Dönem İçi Uygulamalarına Yönelik Değerlendirmeleri

	n	%
Aldığımız eğitimin mezun olduktan sonra mesleğin gereklerini yerine getirmede yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?		
Yeterli	148	34,5
Kısmen	145	33,8
Yetersiz	136	31,7
Toplam	429	100
Mesleki bilgilerinizin iş bulmak için yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?		
Yeterli	148	34,6
Kısmen	140	32,8
Yetersiz	139	32,6
Toplam	426	100
Okulunuzda aldığınız derslerle ilgili uygulama yapabilme imkânı		
Yeterli	111	25,9
Kısmen	145	33,8
Yetersiz	173	40,3
Toplam	427	100
Okulda aldığımız derslerin uygulama süreleri		
Yeterli	128	30,0
Kısmen	138	32,3
Yetersiz	161	37,7
Toplam	427	100
Uygulamalar sırasında bir sorunla karşılaştığınızda edinilen bilgilerin çözüme katkısı		
Yeterli	152	35,5
Kısmen	132	30,8
Yetersiz	144	33,7
Toplam	428	100
Yaptığımız uygulamaların yetkili sorumlular tarafından kontrol edilme durumu		
Yeterli	171	40,0
Kısmen	131	30,7
Yetersiz	125	29,3
Toplam	427	100

Araştırma kapsamında öğrencilere dönem içi uygulamalarına yönelik değerlendirmelerde bulunulması istenmiştir. Bu anlamda öğrencilerin %34,5'i önlisans öğrenimi boyunca aldığı eğitimin mesleğin gereklerini yerine getirmede yeterli olacağını düşünmektedir. Aynı zamanda edindikleri mesleki bilgilerin mezun olduklarında iş bulmak için yeterli olduğunu ifade edenler %34,6'dır. Öğrencilerin %40,3'ü öğrenim süreleri boyunca aldıkları mesleki teorik dersleri için uygulama imkanlarının yetersiz olduğunu düşünmektedir. Uygulama yaparken bir sorunla karşılaştıklarında edindikleri bilgilerin sorun çözüme onlara yardımcı olduğunu düşünenlerin oranı %35,5'tir. Öğrencilerin %37,7'si uygulama sürelerinin yetersiz olduğunu ifade etmektedir. Uygulamalar sırasında gerekli kontrollerin yapıldığını ifade edenlerin oranı ise %40'tur (Tablo 2).

Tablo 3. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Dönem İçi Uygulama Alanlarına Yönelik Görüşleri

	n	%
Uygulama yaptığımız kurumun fiziki ve teknik imkânları yeterli mi?		
Yeterli	142	33,2
Kısmen	131	30,6
Yetersiz	155	36,2
Toplam	428	100
Uygulama sürecinde kurum personelinin tutum ve davranışlarının gelişiminize katkısı yeterli mi?		
Yeterli	156	36,5
Kısmen	120	28,1
Yetersiz	151	35,4
Toplam	427	100
Uygulama yaparken sağlık personelinin sizinle deneyim ve bilgi paylaşımı yeterli mi?		
Yeterli	161	37,8
Kısmen	132	31,0
Yetersiz	133	31,2
Toplam	426	100

Uygulama yaptığınız kurumda sağlık personeline ait dinlenme odası, soyunma odası vs. gibi yerleri kullanabilme durumunuz		
Yeterli	118	27,7
Kısmen	100	23,3
Yetersiz	208	49,0
Toplam	426	100
Kurumdaki sarf veya kişisel korunma malzemelerinden faydalanma imkânı yeterli mi?		
Yeterli	170	39,6
Kısmen	111	25,9
Yetersiz	148	34,5
Toplam	429	100
Uygulama yapacağınız kurumun genel kuralları hakkında verilen bilgiler yeterli mi?		
Yeterli	149	35,1
Kısmen	135	31,8
Yetersiz	140	33,1
Toplam	424	100
Uygulamanın ilk gününde birim tarafından verilen tanıtıcı eğitim yeterli miydi		
Yeterli	135	31,8
Kısmen	137	32,2
Yetersiz	153	36,0
Toplam	425	100
Uygulama süreçlerinde kurumun beklentinizi karşılama durumu		
Yeterli	120	28,3
Kısmen	110	25,9
Yetersiz	194	45,8
Toplam	424	100

Öğrencilerin uygulama yaptıkları alanlara yönelik görüşlerinin dağılımı Tablo 3'te verilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %36,2'si kurumun fiziki ve teknik imkanlarının yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Öğrenciler (%36,5) uygulamalar süresince kurum personelinin tutum ve davranışlarının onların gelişiminde yeterli katkıyı sağladığını ifade etmişlerdir. Aynı zamanda %37,8'i kurum personelinin yeterli düzeyde deneyim ve bilgi paylaşımında bulduklarını belirtmişlerdir. Uygulama yapılan kurumda sağlık personeline ait dinlenme odası gibi alanları %49 öğrenci kullanamadıklarını ancak sarf ve kişisel korunma malzemelerinden yeterli düzeyde faydalanabildiklerini belirtmişlerdir (%39,6). Kurumun genel kuralları hakkında bilgilendirilme durumu sorulduğunda öğrencilerin %35,1'i yeterli düzeyde bilgilendirme yapıldığını ifade etmişlerdir. Öğrenciler, uygulama yaptıkları birimlerde ilk gün birime yönelik yeterli bir eğitim almadıklarını (%36), genel olarak uygulama süreçlerinde kurumun beklentilerini karşılamadığını belirtmişlerdir (%45,8).

Tablo 4. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Yaz Stajına Yönelik Değerlendirmeleri

	n	%
Yaz stajı yaptınız mı?		
Evet	358	84,0
Hayır	68	16,0
Toplam	426	100
Yaz staj yerini hangi kritere göre belirlediniz?		
Özel kurum olması	34	9,9
Devlet kurumu olması	183	53,5
Aileme yakın olması	80	23,4
Mezuniyet sonrası iş imkanı sunması	45	13,2
Toplam	342	100
Staj yeri bulma konusunda sıkıntı yaşadınız mı?		
Evet	147	41,1
Hayır	211	58,9
Toplam	358	100
Staj işlemlerini yürütürken resmi işlemlerle ilgili sorun yaşadınız mı?		
Evet	102	28,6
Hayır	255	71,4
Toplam	357	100
Staj süreniz için size ödeme yapıldı mı?		
Evet	195	54,9

Hayır	160	45,1
Toplam	355	100
Yaz stajı bilgi ve tecrübenizde değişiklik yaptı mı?		
Evet	286	80,3
Hayır	70	19,7
Toplam	356	100
Staj yaptığınız kurumdan memnun kaldınız mı?		
Evet	296	83,9
Hayır	57	16,1
Toplam	353	100
Mezun olduktan sonra staj yaptığınız kurumda çalışmak ister misiniz?		
Evet	276	77,7
Hayır	79	22,3
Toplam	355	100
Stajın daha etkili olması için önerilerinizi yetkililere ilettiniz mi?		
Evet	156	43,8
Hayır	200	56,2
Toplam	356	100

Öğrencilerin yaz stajı sürecine yönelik değerlendirmeleri Tablo 4'te sunulmuştur. Bu bölümdeki sorular yaz stajı yapmış öğrenciler tarafından cevaplanmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin %84'ü yaz stajı yapmış olup, %53,5'i staj yerini belirlerken devlet kurumu olmasına dikkat ettiğini belirtmiştir. Yaz stajı yapan öğrencilerin %58,9'unun staj yeri bulmakta, %71,4'ünün ise staj işlemlerini yürütürken resmi işlemlerde sorun yaşamadığı saptanmıştır. Öğrencilerin yapmış oldukları yaz stajı uygulamalarında %54,9'u staj süresi içerisinde ödeme yapıldığını belirtilmiştir. Öğrencilerin %83,9'unun staj yaptığı kurumdan memnun kaldığı, %77,7'sinin mezun olduktan sonra staj yaptığı kurumda çalışmak istediği, %80,3'ünün ise yaz stajının mesleki bilgi ve tecrübelerinde değişiklik yaptığı saptanmıştır.

4.TARTIŞMA

İnsan sağlığının daha da önem kazandığı günümüzde Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulları iyi yetişmiş teknik elemanlar ile sağlık çalışanı ihtiyacının karşılanmasını sağlamaktadır. Bu anlamda sağlık teknikerlerinin bilgi ve beceriyle donanımlı yetişmesinde önemli rol üstlenmektedir.

Sağlık hizmetleri önemi giderek artan emek yoğun bir sektördür. Yoğun emek harcanması gereken sağlık sektöründe kurumların başarılı hizmet sunabilmesi için nitelikli personelin çalıştırılması gerekmektedir (Öztürk ve Kıraç, 2019:24). Çalışacak personelin iyi bir eğitim almış olması ve uygulama alanında eğitimini stajlarla desteklemiş olması çalışma hayatına atıldığında yaşanacak sorunların azaltılmasında önemlidir. Staj uygulamalarının beklentileri karşılayacak şekilde yürütülmesi, öğrencilerin mesleki kazanımlarının en üst düzeyde tutulmasını sağlayabilir. Staj uygulamalarında süreci etkileyen problemlerin belirlenmesi, öğrencilerin mesleki anlamda gelişmelerini engelleyen durumlara yönelik değerlendirme yapılması önemlidir (Kaysi ve Aydemir, 2018:122). Sağlıkla ilgili farklı alanlarda eğitim alan ve sağlık sektöründe çalışmaları beklenen öğrencilerin sektörle karşılaşmaları dönem içi ve yaz staj uygulamalarıyla olmaktadır. Öğrencilerin dönem içi ve yaz dönemindeki stajlarında karşılaştıkları sorunlar, beklentileri ve memnuniyet durumlarının değerlendirilmesi mesleki eğitimde yeni uygulamaların oluşturulması için çok önemli olmaktadır.

Araştırmamızın sonuçlarına baktığımızda; araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğu (%73.2) kadınlardan oluşmaktadır. Öğrencilerin önemli bir kısmı sağlıkla ilgili liselerden mezun olarak üniversite eğitimine başlamıştır (%38). Öğrencilerin lise eğitimini sağlık alanında alması onlar için önemli avantajlar oluşturmaktadır. Diğer öğrencilere göre hastane ortamını deneyimlemiş olmaları staj süreçlerinde onlara önemli katkı sağlamaktadır. Öğrencilerin %34,5'i okulda aldıkları eğitimin mesleğin gerekleri için yeterli olduğunu düşünmektedir. Ancak öğrenciler teorik eğitim alırken uygulama imkanlarının ve sürelerinin yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Yüksel (2018) tarafından yapılan çalışmada benzer şekilde uygulama sürelerinin yetersiz olduğu ve artırılması gerektiği ifade edilmiştir. Gümral ve Coşar'ın (2006) yaptıkları çalışmada ise öğrencilerin %67,8'i uygulama alanlarının yeterli olduğunu belirtmiştir. Mesleki eğitim teorik ve uygulamalı eğitimin bir bütünüdür. Öğrenciler teorik olarak çok iyi yetişmiş olsa bile bu bilgileri pratikte gözlemleme ve uygulamaya ihtiyaç bulunmaktadır. Sağlık hizmetleri nitelik olarak zor çalışma alanlarıdır. Mesleki teknik bilginin çok önemli olduğu, hataların çok ciddi sonuçlar doğurduğu bu alanda öğrencilerin teorik ve uygulama açısından iyi yetişmiş olmaları önemlidir. Bu anlamda öğrencilerin hem kendi bölümleriyle ilgili alanlarda hem de daha uzun süreli olarak uygulama yapmaları gerekmektedir.

Öğrencilerin %40'ı uygulama süreçlerinde yetkili kişiler tarafından gerekli kontrollerin yapıldığını belirtmişlerdir. Uygulamalarda öğrencilerin hata yapmaması, verilen eğitimin etkinliğinin sağlanması için kontrollerin yapılması önemlidir. Öğrenciler uygulamalar sırasında sağlık personelinin bilgi ve deneyimlerini kendileriyle yeterli düzeyde paylaştıklarını, aynı zamanda sağlık personelinin davranış ve tutumlarının onların gelişiminde rol oynadığını belirtmişlerdir. Tuygar'ın (2016) yaptığı çalışmada da öğrenciler, kurum personeli tarafından kendilerine ilgi gösterildiğini ifade etmişlerdir. Kurum çalışanlarının öğrencilere ilgi göstermesi mesleki tecrübe kazandırılması açısından çok önemlidir. Bu sayede öğrenci kendini değerli hisseder, kendini o kurumun bir parçası olarak görür.

Uygulama alanlarında sağlık personeline ait dinlenme odası gibi alanları öğrenciler yeterince kullanamadıklarını ifade etmişlerdir (%49). Araştırmaya katılan öğrencilerin %39,6'sı sarf ve gerekli koruyucu malzemeleri yeterli şekilde kullanabildiklerini belirtmişlerdir. Öztürk ve Kıraç'ın yaptığı çalışmada öğrencilerin ihtiyaç duyulan araç gereçleri kullanabildikleri saptanmıştır. Oryantasyon eğitim sürecinin bir parçasıdır. Öğrencilere uygulama dönemine başlamadan önce kurum yapısı, amaçları, felsefesi, değerleri ve kuralları hakkında bilgi vermek oldukça önemlidir. Oryantasyon eğitimi belirsizlikleri ortadan kaldırır, öğrencinin güven duygusunu ve motivasyonunu artırır (Esencan,2018:10). Öğrencilerin %35,1'i kurum tarafından bilgilendirici bir eğitimin yeterli düzeyde verildiğini belirtmişlerdir. Ancak öğrenciler birimlerde görevlendirildiklerinde birim yöneticileri tarafından birimle ilgili bilgilendirme ve tanıtımın yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir (%36). Stajın ilk günü stajyerin çalışacağı ekiple tanıştırılması, bilgilendirilmesi, çalışanların onları meslektaş gibi görmeleri ve öğretici yaklaşımları oldukça önemlidir (Yalçınkaya ve Saydam, 2018:8). Bu tür yaklaşımlar öğrencinin kuruma adaptasyonunu hızlandırır, mesleğine ve çalışma hayatına bakış açısını etkiler.

Öğrenciler dönem içi uygulama süreçlerinde kurumun beklentilerini karşılamadığını ifade etmişlerdir. Öğrenciler dönem içerisinde teorik ders ve uygulamaları beraber yürütmektedirler. Dolayısıyla öğrenciler haftanın belirli günlerinde uygulama yapabilmektedirler. Uygulama süresi öğrencilerin beklentilerini karşılamamaktadır. Bunun yanında dönem içinde sağlık alanındaki öğrencilerin hepsi kurumlarda staja çıkmaktadırlar. Öğrenci yoğunluğu hem kurum çalışanları hem de öğrenciler için önemli sorunlardan biri olmaktadır. Bu süreçte çalışanlarla öğrenciler arasındaki istenilen iletişim ve güven ilişkisi kurulamamaktadır. Öğrenciler genel anlamda daha fazla uygulama imkanı ve süresi istemektedirler.

Araştırmaya katılan öğrencilerden %84'ü yaz stajı yaptığını belirtmiştir. Staj yeri tercih ederken %53,5'i kamu kurumu olmasına önem vermiştir. Dolmacı ve Duran (2017) tarafından yapılan çalışmada ise öğrencilerin %42,9'u staj yerinin yaşadığı şehirde olmasını tercih etmiştir. Karacan ve Karacan'ın çalışmasında da öğrencilerin %43'ü staj yerini belirlerken mesleki tecrübe kazandırmasını daha önemli bir kriter olarak değerlendirmişlerdir. Staj, öğrencilerin beklentilerini karşılaması ve fayda sağlaması, öğrencinin mezun olduktan sonra nasıl bir iş ortamında çalışacağını değerlendirmesi açısından önemli bir süreçtir. Bu anlamda öğrenciler, stajı plan ve programla yürüten bir kurumda staj yapmayı düşünmeli, en etkin şekilde uygulama yapabilmeyi amaçlamalı ve staj yeri seçimine gerekli özeni göstermelidir (Yalçınkaya ve Saydam, 2018:8). Yaz stajı yapan öğrencilerin %54,9'una ödeme yapıldığı görülmektedir. Delibaş ve arkadaşları (2019) tarafından yapılan çalışmada da öğrencilerin %75,6'sının staj süreci için ücret aldığı belirtilmiştir. Staj süreci için bazı kurumlar öğrencilere ödeme yapmaktadır. Bazı kurumlar ise bütçe yetersizliğinden dolayı ödeme yapmamaktadır. Bu durum öğrencilerin bu imkandan yararlanma hakkında bazı sorunlar yaşanmasına neden olmaktadır (Mercan, 2017:129).

Öğrenciler (%80,3) yaz stajının bilgi ve becerilerinde değişiklik yaptığını belirtmişlerdir. Öztürk ve Kıraç'ın (2019) çalışmasında da benzer şekilde öğrenciler staj eğitiminin mesleki anlamda kendilerine güvenlerini artırdığını, iş yaşamında başarılı olmakta önemli katkı sağlayacağını ifade etmişlerdir. Yaz stajı yirmi iş gününü kapsamaktadır. Dolayısıyla öğrenci haftanın sadece belirli günlerinde değil haftanın her günü aynı kuruma, çoğunlukla aynı bölüme gitmektedir. Öğrenciler öğrendiklerini gözlemleme, uygulama, yeni bilgiler öğrenme konusunda daha düzenli bir süreç yaşamaktadırlar. Öğrencilerin önemli bir kısmının (%43,8) stajın daha etkili olması için önerilerini yetkililere ilettiği belirtilmiştir. Staj uygulamalarındaki eksikliklerin zamanında tespit edilmesi ile sorunlar için çözüm üretilebilir, öğrencilerin mesleki anlamda gelişmelerine daha fazla destek sağlanabilir (Kaysi ve Aydemir 2018). Araştırmamıza göre öğrencilerin %72'sinin staj yaptığı kurumdan memnun kaldığı, %67,4'ünün mezun olduktan sonra staj yaptığı kurumda çalışmak istediği tespit edilmiştir. Araştırmamızın sonuçlarına göre öğrencilerin genel olarak verimli bir yaz stajı geçirdikleri ve iyi bir staj deneyiminin ileride meslek yaşantılarına katkı sağlayacağı, kendilerine güven duygusunun artacağı, edinilen çevrenin mezuniyet sonrası faydalı olacağı ve iş yaşamındaki başarının artacağı düşünülmektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Mesleki eğitimde uygulamalı eğitimin önemi çok büyüktür. Öğrenciler teorik olarak öğrendikleri bilgileri daha çok uygulama imkanı bularak deneyimlemek istemektedirler. Eğitim aldıkları alanlarda, daha uzun uygulama sürelerinin sağlanması ile öğrencilerin memnuniyeti artacağı düşünülmektedir. Sağlık çalışanlarının tutum ve davranışları öğrencilerin kurumdaki performanslarını etkileyen faktörlerdendir. Çalışanların öğrencilere güven duymaları onları ekibin bir parçası olarak görmeleri çalışan-öğrenci iletişimini ve güven duygusunu arttıracaktır. Öğrencilerin sağlık çalışanlarının kullandıkları alanları kullanamamaları onlarda dışlanma hissi uyandırabilir. Kurumun öğrencilere kurumu tanıtıcı bilgiler sunması sürece çok önemli bir katkıdır. Belirsizliklerin ortadan kaldırılması öğrencinin staj sürecinin daha olumlu değerlendirmesini sağlayacaktır. Öğrenciler dönem içi uygulama stajlarında kurumların beklentilerini karşılamadığını belirtirken yaz stajı döneminde kurumlardan çok memnun oldukları saptanmıştır. Öğrencinin daha düzenli şekilde aynı birimde uygulamaya katılmasının ve yaz stajında ücret almasının etkili olduğu düşünülmektedir. Yaz stajının öğrencilerin bilgi ve tecrübelerinin artırılmasında önemli bir katkısı olduğu görülmektedir. Mezun olduklarında yaz stajı yaptıkları kurumlarda çalışmak istediklerini belirtmeleri o kurumda oldukça verimli ve etkin bir staj dönemi geçirdiklerini düşündürmektedir.

Elde edilen bulgular ışığında şu önerilerde bulunulabilir;

- ✓ Staj uygulamaları boyunca öğrencilerin özgüvenleri desteklenmelidir.
- ✓ Öğrencilerin staj uygulamaları sürecinde sahada güvenilir girişimlerde bulunabilmeleri için mesleğin gereklerini yerine getirmeye yönelik eğitim öğretim dönemi boyunca aldıkları eğitimin bilgi içeriği artırılabilir.
- ✓ Öğrencilerin alanlarına özgü birimlerde daha uzun süreli uygulama imkanları üzerine çalışmalar, kurumlar arası iş birlikleri yapılabilir.
- ✓ Öğrencilerin staj süreçlerinde çalışanlarla sorun yaşamasını önlemeye yönelik çalışmalar planlanabilir. Çalışanlarla stajın öğrenciler ve kurum için önemi hakkında görüşmeler yapılabilir. Öğrencilere iletişim eğitimleri verilebilir.
- ✓ Kurum yöneticileriyle stajyerler ve staj süreçleriyle ilgili görüşmeler yapıp kurumların beklentileri ve yaşadıkları sorunlar değerlendirilebilir.
- ✓ Öğrencilerin dönem içi ve yaz stajı süreçlerinden beklentileri, karşılaştıkları sorunları ve çözüm yöntemlerine yönelik değerlendirmeler yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Çalışkan, T., & Akgöz, S. (2005). "Sağlık Yüksek Okulu Öğrencilerini Mesleki Yaşama Hazırlamada Yıl İçi ve Yaz Stajlarının Katkısı", *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 31(1): 9-13.
- Delibaş, L., Dürmüş, G., Ekren, A., Bilir, İ. & Çelikli, S. (2019). "Öğrencilerin Yaz Stajından Memnuniyetinin Değerlendirilmesi: Anestezi, Diyaliz ve Paramedik Programı Örnekleri", *Hastane Öncesi Dergisi*, 4 (2):55-65
- Duran, Y., & Dolmacı, N. (2017). "Ön Lisans Düzeyinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Zorunlu Staj Uygulamasına İlişkin Görüşleri, Sorunları ve Çözüm Önerileri: Isparta Meslek Yüksekokulu Örneği", *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(21): 254-267.
- Esencan, T. Y., Merih, Y. D., & Erdek, F. Ö. (2018). "Hastanede Öğrencilere Verilen Oryantasyon Eğitiminin Etkinliğinin Değerlendirilmesi", *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 3(1): 9-14.
- Galbraith, D., & Mondal, S. (2020). "The Potential Power of Internships and the Impact on Career Preparation", *Research in Higher Education Journal*, 38:1-9.
- Gümral, N., & Coşar, F. (2006). "Ebelik ve Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Okul-Hastane İş Birliği İle İlgili Görüşlerinin Değerlendirilmesi", *SDÜ Tıp Fakültesi Dergisi*, 13(3), 21-24.
- Karacan, S. & Karacan, E. (2004). "Meslek Yüksekokullarında (MYO) Yapılan Staj Uygulamalarına İlişkin Bir Araştırma: Kalite ve Verimlilik İçin İş Yerleri- MYO İşbirliğinin Gereği", *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (8):168-184 .

- Karatuza, M., & Bağcı, E. (2020). "Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu ęrencilerinin Uygulama Stajlarının Kalite ve Verimlilik Açısından Değerlendirilmesi". *Journal of Health Services and Education*, 4(1): 1-7.
- Kayakuş, M., Terzioęlu, M. & İğmen, M. (2017). "Meslek Yüksekokulu ęrencilerinin İsteğe Bağlı Stajlarında Karşılaştıkları Sorunlar", *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(21):131-136.
- Kaysi F., & Aydemir E.(2018). "Meslek Yüksekokulu ęrencilerinin Stajlarda Karşılaştıkları Sorunların Değerlendirilmesi", *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*,20(2):119-133.
- Koşan, A. (2015). "Mesleki Eğitimde Uygulama ve Stajların nemine Dair", *Paradoks Ekonomi Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 11(1): 200-210.
- Mercan, N. C. (2017). "Paramedik Eğitimi Uygulama Alanlarında Yaşanan Sorunlar", *Çalıştay Sonuç Raporu. Hastane ncesi Dergisi*, 2(2): 127-134.
- Öztürk, Y. E. & Kıracı R. (2019). "Sağlık Yönetimi ęrencilerinin Staj Eğitimi Konusundaki Görüşlerini Belirleme Yönelik Bir Araştırma". *International Anatolia Academic Online Journal*. 5(1): 14-29.
- Tuygar, Ő. F. (2016). "Paramedik Programı ęrencilerinin Yaz Stajı Hakkındaki Grřlerinin İncelenmesi", *Dzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstits Dergisi*, 6(2), 92-100.
- Wan, C. S., Yang, J. T., Cheng, S. Y., & Su, C. (2013). "A Longitudinal Study on İnternship Effectiveness in Vocational Higher Education", *Educational Review*, 65(1), 36-55.
- Wei, L. Z., Zhou, S. S., Hu, S., Zhou, Z., & Chen, J. (2021). "Influences Of Nursing Students' Career Planning, İnternship Experience, and Other Factors on Professional İdentity", *Nurse Education Today*, (99):1-7.
- Yalçınkaya, B. ve Saydam, V. (2018). "Staj Srelerinin ęrencilerin Mesleki Beklentilerine Etkisi: Marmara Üniversitesi Bilgi ve Belge Ynetimi Bölümü zerine Bir İnceleme", *Trk Arřivciler Derneęi Arřiv Dnyası Dergisi*, 20:1-20
- Yksel, A. (2018). "Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu ęrencilerinin Uygulamalı Derslere İlişkin Görüşleri". *Journal of Health Services and Education*, 2(2): 72-77.